

PALOTÁS ZSOLT

Szidi Szulejmán Mellimelli tevékenysége az Amerikai Egyesült Államokban, 1805–1806

„A lovas felvonulás nagyszerű volt, továbbá a nagykövet és két titkárának öltözete újdonságként hatott és nagy figyelmet keltett.”¹

1805. szeptember 5-én a *Congress* fregatt fedélzetén Hammúda tuniszi pasa/basa, bej követével, Szidi Szulejmán Mellimellivel kifutott Tuniszból, és elindult Észak-Amerikába. A tunéziai megbízott feladata az volt, hogy diplomáciai úton rendezze az Amerikai Egyesült Államok és a Tuniszi Kormányzóság között 1805 nyarán kialakult nézeteltérést. A két állam közötti feszült viszony kiváltó oka az volt, hogy az amerikaiak Tripoli blokádja során tunéziai tulajdonú hajókat fogtak el 1805. április 24-én.

Mellimelli volt az első muszlim követ, aki az Egyesült Államokba utazott (1805. november 4. – 1806. szeptember 17.). Sem az amerikai lakosoknak, sem az amerikai politikai vezetőknek nem volt tapasztalatuk arra vonatkozóan, hogyan kell ilyen szituációban viselkedniük, illetve helytállniuk. A két kultúra szokásainak, hagyományainak és értékeinek érintkezése igen színessé tette a követség történetét. Mellimelli és kíséretének feltűnése mindenhol kisebbfajta szenzációval ért fel a lakosok körében. Emellett Thomas Jefferson, az Egyesült Államok harmadik elnökét (hivatalban 1801–1809) is a vallási különbségek tiszteletben tartása jellemezte, amikor a követet vendégül látta egy vacsora alkalmával a Fehér Házban.

A két állam politikusain és megbízottain keresztül igyekezett érvényre juttatni nemzeti érdekeit. Az Egyesült Államok elsődleges célja a földközi-tengeri szabad kereskedelem biztosítása és ezzel párhuzamosan mindenféle, különösen a muszlim államoknak fizetendő sarc elutasítása volt. 1805-ben az amerikai politikai vezetés ezeket a célokat mindenképpen békés úton kívánta elérni, hiszen éppen ekkor zárult le a Tripoli elleni háború (1801–1805). A másik fél, a tuniszi bej az 1805-ös nézeteltérést úgy kívánta rendezni, hogy annak végeredménye lehetőleg ne csorbítsa nemzetközi tekintélyét. Hammúda szintén nem szándékozott fegyveres konfliktusba kerülni az amerikaiakkal, ugyanis számára jelentősebb ellenséggel, Algírral kívánta felvenni a harcot.

A források tanúsága szerint Mellimelli diplomáciai tevékenységével a végsőkéig, több mint egy évig majdnem teljes bizonytalanságban tudta tartani az amerikai vezetést azzal kapcsolatban, hogy sikerül-e a nézeteltérést tárgyalásos úton rendezni, vagy háború tör ki a két állam között. A tanulmány a szakirodalom és a források segítségével ezen időszak dip-

¹ Janson, Charles William: *The Stranger in America: containing observations made during a long residence in that country, on the genius, manners and customs of the people of the United States; with biographical particulars of public characters; hints and facts relative to the arts, sciences, commerce, agriculture, manufactures, emigration, and the slave trade.* London, 1807. 216.

lomácia- és eseménytörténetét kívánja ismertetni Szidi Szulejmán Mellimelli tevékenységén keresztül.²

Mellimelli követségének előzményei

Az 1805–1806-ban az Egyesült Államokba küldött tunéziai követség eseményeinek tárgyalása előtt vegyük sorra röviden az előzményeket! 1805. április 24-én a *Constitution* nevű fregatt és annak kapitánya, John Rodgers (1772–1838) elfogott három tuniszi tulajdonban álló hajót, mivel azok megsértették a Tripoli elleni amerikai tengeri blokádot. Abu Mohamed Hammúda tuniszi pasa/basa, bej (1782–1814)³ ezt a foglalatást nem ismerte el, és a hajók visszaadását követelte az amerikaiaktól.⁴

1805 júniusa és augusztusa között a két állam, jobban mondva az amerikai földközi-tengeri flotta parancsnoka, Rodgers és Hammúda között pattanásig feszült volt a viszony. A bej nem akart engedni abból az igényéből, hogy a nevezett hajókat az amerikaiak adják vissza Tunisznak. Rodgers szintén hajthatatlan volt, és augusztus 2-i levelében már nyíltan ultimátumot küldött Hammúdának.⁵ A bej végül kész volt a nézeteltérés békés megoldásá-

---

² Mellimelli követségéről a modern szakirodalomban lásd: Allen, Gardner Weld: *Our Navy and the Barbary Corsairs*. Boston, 1905. 271–272.; Paullin, Charles Oscar: *Diplomatic Negotiations of American Naval Officers, 1778–1883*. Baltimore, 1912. 104–107.; Irwin, Ray Watkins: *The Diplomatic Relations of the United States with the Barbary Powers, 1776–1816*. Chapel Hill, 1931. 164–167.; Irwin, Ray Watkins: *The Mission of Soliman Mellimelli, Tunisian Ambassador to the United States, 1805–7*. Americana, vol. 26. (1932) No. 4. 465–471.; Macleod, Julia H. [– Wright, Louis B.]: *Mellimelli: A Problem for President Jefferson in North African Diplomacy*. The Virginia Quarterly Review, vol. 20. (1944) no. 4. 555–565. <http://www.vqronline.org/articles/1944/autumn/macleod-mellimelli/> A hozzáférés ideje: 2013. június. (A jelen tanulmányban az internetes forrást vettük alapul, mely nem tartalmaz oldalszámokat!); Wilson, Gaye: *Dealing with Mellimelli, Colorful Envoy from Tunis*. Monticello Newsletter, vol. 14. (2003) No. 2. 1–3. <http://www.monticello.org/site/research-and-collections/tunisian-envoy> A hozzáférés ideje: 2013. június.

³ Szinán pasa foglalta el a *Fényes Porta* számára 1574-ben Tunéziát, mely így hivatalosan a birodalom részévé vált. A kormányzóság politikai vezetése jelentős átalakuláson ment keresztül a 16. és 18. században. Egyrészt Tunéziát kezdetben az Isztambulból kinevezett pasák/basák irányították. A pasai hivatal idővel veszített jelentőségéből, azonban nem szűnt meg. Másrészt a 16–17. században a hatalom az ún. dejek, majd bejek kezében összpontosult. A Huszainida-dinasztia alapítója, Huszein ibn Ali (1705–1735) volt az, aki felszámolta a dejek uralmát, és uralkodói titulussai közé felvette a beji és a pasai címet. Hammúda volt az egyik legsikeresebb tagja ennek a dinasztiának, akinek uralma alatt Tunézia virágzott. Mantran, Robert: *L'évolution des relations entre la Tunisie et l'Empire Ottoman du XVIe au XIXe siècle*. Les Cahiers de Tunisie, 26/27 (1959) 319–333. Hammúda uralkodásához lásd: Chérif, Mohamed Hédi: *Hammúda Pacha Bey (c. 1759–1814) : et l'affermissement de l'autonomie tunisienne*. In: Julien, Charles André (ed.): *Les Africains*, Tome 7. Paris, 1977. 102–127.; Moalla, Asma: *The Regency of Tunis and the Ottoman Porte, 1777–1814: Army and government of a North-African Ottoman eyalët at the end of the eighteenth century*. London – New York, 2004.; Chater, Khélifa: *Dépendance et mutations pré-coloniales : la Régence de Tunis de 1815 à 1857*. Tunis, 1984. 25–39.

⁴ Az 1805-ös eseményekhez lásd: Allen: *Our Navy and the Barbary Corsairs*, 267–271.; Paullin: *Diplomatic Negotiations*, 95–105.; Irwin: *The Diplomatic Relations*, 161–164.; Palotás Zsolt: *Az 1805-ös krízis az Amerikai Egyesült Államok és a Tuniszi Kormányzóság között a források tükrében*. Mediterrán Világ, 27–28. köt. (2013) 89–111.

⁵ Rodgers levele Hammúdának, 1805. augusztus 2. Archives Nationales de Tunisie, Serie Historique, Carton 252., Dossier 686., Doc. 18., 19., 45.; Knox, Dudley W. (ed.): *Naval Documents*

ra, és felajánlotta Tobias Learnek (1762–1816), az Egyesült Államok észak-afrikai főkonzuljának, hogy elküldi különleges megbízottját Amerikába. A diplomata feladata az volt, hogy tárgyaljon az elfogott hajók és a béke megújításának ügyében.

Hammúda jelöltje és választottja a kialakult félreértés rendezésére Szidi Szulejmán Mellimelli volt. Mellimelli és családja hosszú idő óta élvezte a bej bizalmát. A „kormányzóság kiváló személyisége”⁶ több alkalommal látott el diplomáciai feladatokat Hammúda szolgálatában. Amerikai megbízását megelőzően többek között nápolyi és genovai követ is volt,⁷ s a bej minden bizonnyal elégedett volt Mellimelli Újvilágban végzett tevékenységével, mivel visszaérkezését követően kinevezte követének a spanyol udvarba.⁸ A tunéziai diplomata családjának egyik tagja szintén a bej szolgálatában állt az 1800-as évek elején. Rodgers Robert Smithnek, az Egyesült Államok haditengerészeti miniszterének (*Secretary of the Navy*, 1801–1809) írt levelében például arról számolt be, hogy Mellimelli testvére a tuniszi fegyveres alakulatok főparancsnoka volt 1805-ben.⁹

Mellimelli Egyesült Államokba való küldését Rodgers és Lear is örömmel fogadta, így már csak az indulást kellett megszervezni. A *Congress* fregatt, fedélzetén a diplomatával és népes kíséretével szeptember 5-én hagyta el a Tuniszi-öblöt, és indult el Észak-Amerika felé.¹⁰ A tunéziai küldöttséget Mellimellin kívül összesen tizenegy fő alkotta. A követ kíséretéhez tartozott két hivatalnok, egy titkár, egy szakács, egy borbély, egy inas, három jól megtermett szerezcsen testőr, továbbá egy vagy kettő egyéb feladatot ellátó személy.¹¹ A *Congress* zavartalanul hajózott keresztül a Földközi-tenger nyugati medencéjén utasaival, és szeptember 22-én kikötött a marokkói Tangerben. Az észak-afrikai várost elhagyva a következő kikötőt már Észak-Amerika keleti partja jelentette.

Mellimelli Norfolkban és Washingtonban

A *Congress* Tangerből történő szeptember 25-i kihajózását követő negyvenedik napon, november 4-én érkezett meg a virginiai Hampton Roadsra és kötött ki Norfolkban.¹² Step-

---

Related to the United States Wars with the Barbary Powers. 6 vols. Washington, 1939–1944. 6: 202.

⁶ Hammúda levele Learnek, 1805. augusztus 14. *Naval Documents*, VI. 226.

⁷ Lear levele a külügyminiszternek [James Madison], 1805. szeptember 4. *Naval Documents*, VI. 273.

⁸ Hugh G. Campbell levele a haditengerészeti miniszternek [Robert Smith], 1807. február 27. *Naval Documents*, VI. 508–509.; Campbell levele David Porternek, 1807. március 7. *Naval Documents*, VI. 511.; Porter levele a haditengerészeti miniszternek [Robert Smith], 1807. március 29. *Naval Documents*, VI. 513–514.; Campbell levele a haditengerészeti miniszternek [Robert Smith], 1807. április 8. *Naval Documents*, VI. 514–515.

⁹ Rodgers levele a haditengerészeti miniszternek [Robert Smith], 1805. szeptember 3. *Naval Documents*, VI. 271.

¹⁰ A *Congress* állomásait a Földközi-tengeren lásd: *Naval Documents*, VI. 36.

¹¹ Macleod: *Mellimelli*, id. mű. A követség tagjait név szerint is ismerjük. James Madison, aki 1801 és 1809 között volt az Egyesült Államok külügyminisztere/államtitkára (*Secretary of State*) James Leander Cathcartnak írt 1806. június 21-ei levelében a nekik adandó ajándékok kapcsán felsorolta a kíséret tagjait: Ali Hodzsa, Mohamed Su, Mohamed Bel Hodzsa, Musztafa, Szulejmán és Háddzsi Mohamed. A külügyminiszter [James Madison] levele Cathcartnak, 1806. június 21. *Naval Documents*, VI. 445.

¹² Stephen Decatur levele a haditengerészeti miniszternek [Robert Smith], 1805. november 4. *Naval Documents*, VI. 302.; *Alexandria Advertiser*, 1805. november 11.; Irwin: *Diplomatic Relations*, 164.; Marr, Timothy: *The Cultural Roots of American Islamicism*. Cambridge, 2006. 66.

hen Decatur (1779–1820), a *Congress* kapitánya a rossz időjárás miatt csak három héttel később tudta a tunéziai diplomatát eljuttatni Washingtonba.¹³ Ezen időszak alatt a tunéziaiak az *Alexandria Advertiser* beszámolója szerint Norfolk városának vendégszeretét élvezték. Az alexandriai lap állítása szerint a vendégek november 14-én megvacsoráztak a Bainbridge Hotelben, majd ezt követően szállásukon fogadták a polgármestert és a város néhány tiszteletreméltó személyét. A tunéziai küldött, minthogy kitűnő érzéke volt a diplomáciai protokollhoz, másnap reggel látogatásával viszonzta ezt a kedvességet. Az afrikaiak megjelenésének újdonsága, nagyszerű, török stílusú ruháik már Norfolkban ugyanúgy nagy feltűnést keltettek, ahogyan később Washingtonban. Emellett az újság véleménye Mellimelliről összességében pozitív volt: „A nagykövet 50 év körüli, komoly és méltóságteljes viselkedésű embernek látszik” – írta a lap.¹⁴

A tunéziai követségről kialakult amerikai képet ekkor a megbecsülés és a tisztelet, a másik kultúrájának elfogadása jellemezte. Ahogyan azt a helyi újságokban olvashatjuk, az amerikai kormányt és népet nagy megtiszteltetés érte a követség révén: „A barbár hatalmak politikája szerint ezt a megbízást megkülönböztetett tisztességgnek kell tekinteni az Egyesült Államok irányába, mivel ezek a hatalmak soha nem küldtek minisztereket akárhová, csak olyan nemzetekhez, melyek hatalmát nagy tiszteletben tartják.”¹⁵

Az amerikai feladata volt a tunéziaiak kényelmének és szállásának biztosítása, továbbá azok megfelelő illetménnyel való ellátása.¹⁶ Viszonzásul a tunisziak sem érkeztek üres kézzel, országuk hagyományainak megfelelően sokféle ajándékot, többek között négy gyönyörű arab lovat is hoztak Tuniszból.¹⁷

November 29-én délelőtt fél tizenkettőkor a *Congress* fregatt és annak kapitánya, Decatur teljesítette a nyáron rábízott feladatot, ugyanis a Potomac felhajózva Greenleaf Pointnál elérte Washingtont.¹⁸ Mellimelli másnap reggel szállt partra kíséretével, és kezdte meg diplomáciai tevékenységét az Egyesült Államokban.¹⁹ 1805 hátralévő részében és 1806 tavaszi hónapjaiban Washington lakossága és politikai elitje látta vendégül a tunéziai diplomatát és kíséretét.

A követség tagjainak megítélése ezen időszak alatt jelentős változáson ment keresztül. A kezdetben szívesen látott vendégek és elsősorban Mellimelli fokozatosan jutott el James Leander Cathcart (1767–1843), volt tuniszi és tripoliszi konzul szavaival élve a „társadalom politikai pestise” megjelölésig.²⁰ A kormány Mellimelli minden kívánságát teljesítette. Például a tunéziaiak szállásának kijelölt, Capitol Hillen található Stelle's Hotel tengerészgya-

¹³ Macleod: *Mellimelli*, id. mű; *Alexandria Advertiser*, 1805. november 15.

¹⁴ *Alexandria Advertiser*, 1805. november 15.

¹⁵ *Alexandria Advertiser*, 1805. november 19.; *National Intelligencer*, 1805. november 18.

¹⁶ Plumer, William: *Memorandum of Proceedings in the United States Senate, 1803–1807*. New York, 1923. 334.

¹⁷ Thomas Turner levele Edward Preblenek, 1805. november 13. *Naval Documents*, VI. 308. Plumer szenátor véleménye szerint ezek a lovak nem voltak valami értékesek. Plumer: *Memorandum*, 334.

¹⁸ Kivonat Hezekiah Loomis naplójából, 1805. november 29. *Naval Documents*, VI. 312.; *National Intelligencer*, 1805. december 2.

¹⁹ Mellimellit a szombati nap folyamán fogadta Madison a Külügyminisztériumban. *National Intelligencer*, 1805. december 2.; Plumer: *Memorandum*, 336.

²⁰ Cathcart levele a haditengerészeti miniszternek [Robert Smith], 1806. augusztus 20. *Naval Documents*, VI. 475–476.

logos őrséggel látták el.²¹ Az őrség mellett a kormány heti kétszáz dollár illetményt biztosított a követnek és kíséretének.²² A társadalomnak ez jelentős terhet jelentett, mivel ezeket az összegeket a közpénzekből vonták el. A *Troy Gazette* úgy vélekedett, hogy az országnak előnyére válik a követ ott tartózkodása. A cikk szerzője azonban remélte, hogy Mellimelli nem időzik sokáig az országban, mivel ez komoly kiadást jelentene a kormánynak és az amerikai népnek.²³

A tunéziaiak Norfolkhoz hasonlóan Washingtonban is nagy feltűnést keltettek, hiszen az amerikai lakosok soha nem láttak még közelről előkelő muszlim embereket.²⁴ Margaret Bayard Smith (1778–1844) amerikai író nő megfigyelései szerint az idegenek jelenléte valószínűleg felpezsdítette a főváros életét: „Be kell vallanunk, hogy turbános fejűk, szakállas arcuk, török öltözetük, mely gazdag selyemben, bársonyban, kasmírban, aranyban és gyöngyben, több báméskodó és kitüntetett figyelmet kapott, mint az európai miniszterek szokásos kinézete.”²⁵ Margaret Smith a fentiek mellett kétkötetes írásában, a *Winter in Washington*ban is részletesen beszámolt az afrikai látogatókról. A szerző többek között leírta az „afrikai vademberek”²⁶ fizikai megjelenését (magasság) és gazdagságát is. Smith megfigyelése szerint Mellimelli köntösének aranyhímzése, az alatta található skarlátvörös ruha, amely szintén gazdagon volt kirakva arannyal, és a papucs, mely selyemből készült, valószínűleg csodálatba ejtette a báméskodó tömeget.²⁷ Nemcsak a főváros lakosait, hanem az amerikai politikusokat is újdonságként érte a követ jelenléte. A New Hampshire-i William Plumer (1759–1850), aki 1802-től volt szenátor a Kongresszusban, a *Memorandum of Proceedings in the United States Senate, 1803–1807* című feljegyzéseiben például több oldalt szentelt a tunéziai küldöttnék. Plumer egy a diplomatánál tett látogatása alkalmával például alaposan megfigyelte annak külsejét. Mellimelli katonai ruhájában fogadta, ami gazdagon volt kirakva arannyal. A szenátor állítása szerint Mellimelli soha nem hordott ka-

²¹ A haditengerészeti miniszter [Robert Smith] levele Franklin Whartonnak, 1805. december 2. *Naval Documents*, VI. 315. Ugyanerről: *Otsego Herald*, 1806. január 2.

²² Cathcart levele a külügyminiszternek [James Madison], 1806. július 1. *Naval Documents*, VI. 448.; *United States's Gazette*, 1806. január 7.; *Troy Gazette*, 1806. január 28.

²³ *Troy Gazette*, 1806. január 28. A Mellimellinek és kíséretének kifizetett heti kétszáz dollár (évi 9600 dollár) hatalmas összeg volt az 1800-as években. 1805. január 9. és 1806. január 9. között a kormány hivatalnokai közül a kormányzó 3750 dollár, a kancellár 2500 dollár, a legfelsőbb bíróság bírói 12 500 dollár, a főállamügyész 2000 dollár, a kincstárnok 2200 dollár fizetést kapott. *Republican Watch-Tower*, 1806. február 25. A nem állami hivatalnokok fizetése természetesen ennél sokkal kevesebb volt. 1800 és 1850 között egy nem mezőgazdasági munkás naponta 0,75–1 dollárt, egy asztalos 1,45–1,50 dollárt, míg egy textilipari dolgozó 0,76–1,01 dollárt keresett. Lebergott, Stanley: *Wage Trends, 1800–1900*. In: *Trends in the American Economy in the Nineteenth Century. The Conference on Research in Income and Wealth*, 1960. 462. Table 2. <http://www.nber.org/chapters/c2486> A hozzáférés ideje: 2013. október.

²⁴ Wheelan, Joseph: *Jefferson's War: America's First War on Terror, 1801–5*. New York, 2003. 219. Az amerikaiak a követ országáról és annak történelméről szintén csak felületes információkkal rendelkeztek. Egy forrás például Mellimellit mint karthágói nagykövet említette. Smith, Margaret Bayard: *A Winter in Washington; or Memoirs of the Seymour Family*. 2 vols. New York, 1824. I. 25.

²⁵ Smith, Margaret Bayard: *The First Forty Years of Washington Society*. Ed. by Hunt, Gaillard. New York, 1906. 400.

²⁶ Smith: *Winter in Washington*, I. 25.

²⁷ Smith: *Winter in Washington*, I. 27–28.

lapot, azonban mindig fehér turbán volt a fején. Emellett nagyszerű sárga marokkói cipőt viselt.²⁸

Mellimelli washingtoni tartózkodása alatt számos bálba és multságba kapott meghívást, egyenesen a „báli szezon oroszlánja” volt.²⁹ A meghívásokat és az amerikai vendégszeretetét viszonyozva nem egyszer drága ajándékokat vett vendéglátóinak, kormányhivatalnokoknak és azok feleségeinek. Emellett az összejöveteleken a követ nem győzte csodálkozását kifejezni azzal kapcsolatban, hogy a nők ebben az országban milyen nagy társadalmi szabadságot élveznek.³⁰

A társadalmi, kulturális és vallási különbségek számos egyéb esetben is éreztették hatását az amerikaiak és tunéziai vendégeik érintkezése során. Az ezen különbségek miatti kellemetlen helyzeteket az amerikai politikusok megpróbálták elkerülni. Robert Smith haditengerészeti miniszter egyike volt az elsőknek, aki a követtel találkozott. Smith nem kis zavarban volt, amikor december 7-én Mellimellit meglátogatta. Mellimelli ugyanis ekkor térdre borulva imádkozott, minthogy ramadán hónapja (november 23. – december 22.) volt. Az imádkozás befejeztével a miniszter közös étkezésre invitálta Mellimellit. A muszlim diplomata udvariasan visszautasított ezt, mivel a böjti hónap alatt egy hívő muszlim nem ehethet napközben. A követ azonban kijelentette, hogy az este folyamán szívesen meglátogatná őt, és meginná vele egy kávét.³¹

Az étkezés kérdése a Jeffersonnal történő vacsorameghívás alkalmával is problémát jelentett. December 9-én Mellimelli azzal a kéréssel fordult vendéglátójához, hogy ezt a vacsorát a szokásos délután fél négy helyett tegyék napnyugtára. Jefferson eleget tett vendége kívánságának, és a vacsorát „pontosan napnyugtakor” tartotta meg a Fehér Házban.³² A vacsora puritán módon zajlott, ugyanis Jefferson „egyszerű és szerény szokásai éles ellentétben álltak a török despotizmus pompázatos külsőségeivel”,³³ ami az elnöki vacsorák – nem csak a Mellimellivel való vacsora – alkalmával is megmutatkozott.³⁴

Az ilyen és ehhez hasonló vacsorák alkalmával megoldandó feladatot jelentett továbbá az, hogy tolmácsot kellett biztosítani, mivel a tunéziai megbízott nem beszélt angolul. Sir Augustus J. Foster, aki 1805 és 1807 között Anthony Merry (1756–1835) angol nagykövet titkáráként tartózkodott Washingtonban, például arra panaszkodott, hogy nem tudott elmenni egy általa nagy érdeklődéssel várt eseményre, mivel december 30-án Mellimelli Merry-nél vacsorázott, és neki is jelen kellett lennie, mivel a társaságban csak ő beszélt olaszul.³⁵

---

²⁸ Plumer: *Memorandum*, 358.

²⁹ Smith: *Washington Society*, 403. A „Lion of the season” kifejezés jelentését nem lehet megfelelően visszaadni magyarul. Körülbelül úgy lehet értelmezni, hogy Mellimelli teljes lendülettel belevetette magát Washington társadalmi és kulturális életébe.

³⁰ Smith: *Washington Society*, 404.

³¹ Plumer: *Memorandum*, 343–344.

³² Wilson: *Dealing with Mellimelli*, 3.; Dame, Frederick William: *The Muslim Discover of America*. Norderstedt, 2013. 120.; Adams, John Quincy: *Memoirs of John Quincy Adams: comprising portions of his diary from 1795–1877*. 12 vols. Ed. by Adams, Charles Francis. Philadelphia, 1874–1877. I. 378.

³³ Janson: *Stranger in America*, 216.

³⁴ A Jefferson korabeli elnöki vacsora-etikethez lásd: *Thomas Jefferson's Monticello – „Dinner Etiquette”* <http://www.monticello.org/site/research-and-collections/dinner-etiquette> A hozzáférés ideje: 2013. október; Stanton, Lucia C.: *Observing the Health Law*. Charlottesville, 1986.

³⁵ Wollon, Dorothy – Kinard, Margaret: *Sir Augustus J. Foster and „The Wild Natives of the Woods”, 1805–1807*. The William and Mary Quarterly, Third Series, vol. 9. (1952) No. 2. 204. Fos-

December 22. után, vagyis a ramadánt követően a tunéziaiak különböző igényei lényegesen megnövekedtek, ami komoly kihívás elé állította az amerikai kormányt. Először is Mellimelli, mint ahogyan azt Madisonnak jelezte, a *seraglio*ja, vagyis háreme nélkül jött Amerikába, és azt szerette volna, hogy a kormány biztosítson számára hét nőt. A külügyminiszter válaszában kijelentette, hogy ebben az országban nem megengedett a többnejűség, de Washingtonban biztosan talál olyan személyt, aki megfelelő lesz számára. Mellimelli azt válaszolta, hogy mértékletességet és az amerikai törvények iránt tiszteletet tanúsít, így csak négy nőre tart igényt.³⁶

Ennél az esetnél komolyabb problémát jelentett az, hogy a böjti hónapot követően a tunéziai megbízott kíséretének több tagját az állandó részegség állapota jellemezte. William Janson a Steele's Hotelben tett látogatása során például azt látta, hogy a „hívatlan látogatók”³⁷ minden tizedik, tizenötödik percben tisztán gint ittak. Emellett megjegyezte, hogy „idejüket főképpen a kis csapszékekben töltötték, és estére általában már a részegség állapotába jutottak”.³⁸

Az 1805–1806-os esztendő telén nem csak az észak-afrikaiak keltettek nagy feltűnést Washingtonban. Számos indián törzs vezetője és kísérete is a fővárosban tartózkodott. Mellimelli élénken érdeklődött az indiánok eredete, vallása és szokásai iránt. Többek között az osagesek külsejét vizsgálta meg alaposan, és döbbenet jutott arra a következtetésre, hogy közös őstől származnak. Mellimelli „levette turbánját, és megmutatta nekik, hogy haja hasonló módon van leborotválva, és arról érdeklődött, hogy a népük mindig hasonlóan hordta-e azt. „Kik voltak az apáitok? Honnan jöttek az apáitok? Az én országomból jöttek? Hiszen ebben és más egyéb dologban, amit cselekedtek, hasonlók vagytok a népemhez, és a mi [közös] apánk Iszmáil.”³⁹ Más alkalommal is arra a következtetésre jutott, hogy az indiánok Afrikából vagy az arabiai Jemenből származnak. Ismét máskor a tunéziai küldött egyszer az indiánokat nyelvük és kinézetük alapján tatároknak tekintette.⁴⁰

Mellimelli emellett tudakozódott az indiánok vallásáról is: „...többek között azt kérdezte a cserokiktól, hogy melyik prófétában hisznek: Mózesben, Jézus Krisztusban vagy Mohamedben. Ők azt válaszolták, egyikben sem. Ezzel kapcsolatban megjegyezte, hogy ez furcsa, hiszen nem ismert még olyan embert, aki ne követte volna a három közül valamelyiket. Ezt követően megkérdezte, hogy miben hisznek. A Nagy Szellemben válaszolták. [Mellimelli] izgatottan csodálkozott. De ki a közvetítőnk vele? Senki sem, mi magunk intézzük ezt az ügyet – hangzott a válasz...”⁴¹

A tunéziai követ eredettörténete egy esetben az amerikaiak neheztelését váltották ki. A követ egyszer az amerikaiakat a yesbinekhez hasonlította. A *Northern Post* értesülése szerint az afrikai Yesbin/Yerbin egykori lakói pedig nem voltak mások, mint egyszerű gonosztevők és tolvajok.⁴²

---

ter írását az Egyesült Államokról lásd: Foster, Augustus John: *Jeffersonian America: Notes on the United States of America*. Ed. by Davis, Richard Beale., San Marino, 1954.

³⁶ *Balance*, 1806. március 25.; *New England Palladium*, 1806. március 14.

³⁷ Janson: *Stranger in America*, 217.

³⁸ Janson: *Stranger in America*, 218.

³⁹ Smith: *Washington Society*, 403.

⁴⁰ Wollon–Kinard: *Augustus J. Foster*, 200., 205.

⁴¹ Wollon–Kinard: *Augustus J. Foster*, 200–201.

⁴² *Northern Post*, 1806. május 1.; Janson: *Stranger in America*, 219–220. A *Northern Post* a fentiekhez továbbá hozzátette, hogy Yesbin/Yerbin hasonló Botany Bayhez. Ez az öböl arról volt nevezetes, hogy az Angliából száműzött gonosztevők és fegyencek itt értek partot Ausztráliában.

Az amerikaiak eredetének kérdése mellett a követ meglehetősen nagy érdeklődést tanúsított az Egyesült Államok politikai rendszere és működése iránt. A *United States' Gazette* és a *Troy Gazette* is beszámolt arról, hogy Mellimelli 1806. január 2-án mind a Képviselőházban, mind a Szenátusban látogatást tett.⁴³ A Képviselőházban egy felszólalás alkalmával az olaszul jól beszélő kentucky-i Thruston Buckner (1763–1845) szenátort arról kérdezte, hogy a teremben minden embernek joga van-e felszólalni minden egyes törvény megalkotásánál. Miután a követ igenlő választ kapott, „döbbenet állapította meg, hogyan vagyunk képesek egy törvénynél többet alkotni egy évben!”⁴⁴

Miközben a tunéziai diplomata az Egyesült Államokban tartózkodott, az elfogott hajók ügye újabb fordulatot vett a Földközi-tengeren. Rodgers ugyanis a haditengerészeti miniszterhez írt 1805. december 5-ei levelében jelentette, hogy a korábban Máltára küldött hajókat eladták.⁴⁵ Ennek ellenére James Dodge (?–1806), az Egyesült Államok tuniszi *chargé d'affaires*-je szerint nem tűnt úgy, hogy a tuniszi bej ellenséges lépéseket tenne az amerikaiakkal szemben. Mindazonáltal türelmetlenül várta a híreket Amerikába küldött követétől: „Valóban komolyan hiszem, hogy az Egyesült Államoknak soha nem lesz újra nagyobb nézeteltérése ezzel a Kormányzósággal. Őexcellenciája, a bej jelenleg tökéletesen nyugodt és látszólag nagyon barátságos. Egyszer egy hónapban meglátogatom őt, és el kell hogy ismerjem, mindig örül látogatásomnak. Mindazonáltal egyre izgatottabb az Amerikába küldött nagykövetének jelentései miatt, és naponta várja azokat.”⁴⁶

A bej nem hiába várta a híreket Amerikából, ugyanis képviselője, a „ravasz török”⁴⁷ nem csak Washington társadalmi és kulturális életébe vetette bele magát teljes erővel, hanem a politikába is. Az 1806-os év első felében Mellimelli ismertette Madisonnal elképzeléseit vagy inkább ura, a tuniszi bej elképzeléseit a két állam között fennálló vitás kérdések rendezéséről. Első levelében kifejezte igényét az elfogott hajók visszaadására vagy kárpótlásra, hiszen azok értéke nem túl nagy, körülbelül csupán 4000 dollár.⁴⁸ Második levelében a fentiek mellett a követ különféle tengerészeti eszközöket (például árboc, vitorlaváson, kötél, ágyú, ágyúgolyó, lőpor stb.) kívánt az amerikai kormánytól, amiért cserébe hároméves békét kínált a két állam között. Mellimelli emellett visszautasítás esetén hadüzenettel fenyegette meg a külügyminisztert. A követ szerint ugyanis „...az elnöknek be kell látnia, hogy célszerű utasítást adnia bizonyos mennyiségű tengerészeti eszköz berakodására a xebec [földközi-tengeri hajótípus, melyet elsősorban kalózkodásra használtak – P. Zs.] fedélzetére [...] Ez lenne a béke és egyetértés fenntartásának módja még legalább három évig, [...] ha ezek a feltételek nem teljesülnek Tuniszba történő visszaérkezésemről számított egy éven belül [...] és] hogy ha a meglévő nézeteltéréseket nem lehet békésen rendezni ezen időszak alatt, akkor Őexcellenciája, a tuniszi basa a nevezett egyéves időszak leteltét követően parancsot fog adni arra, hogy vágják le az Amerikai Egyesült Államok zászlóját Tuniszban, és hadat fog üzenni...”⁴⁹

⁴³ *United States' Gazette*, 1806. január 7.; *Troy Gazette*, 1806. január 28.

⁴⁴ *United States' Gazette*, 1806. január 7.; Plumer: *Memorandum*, 365.

⁴⁵ Rodgers levele a haditengerészeti miniszternek [Robert Smith], 1805. december 25. *Naval Documents*, VI. 327.

⁴⁶ Dodge levele Rodgersnek, 1806. január 28. *Naval Documents*, VI. 356.

⁴⁷ Janson: *Stranger in America*, 217.

⁴⁸ Mellimelli levele a külügyminiszternek [James Madison], 1806. február 10. *Naval Documents*, VI. 365.; Irwin: *Diplomatic Relations*, 164.

⁴⁹ Mellimelli levele a külügyminiszternek [James Madison], 1806. március 11. *Naval Documents*, VI. 385–386.

Az amerikaiak egyetértettek azzal, hogy az elfogott hajók után kárpótlás jár a tuniszi bejnek. Azonban sem Madison, sem Jefferson nem volt hajlandó semmilyen formában sem sarcot fizetni Tunisznak a béke biztosítása érdekében.⁵⁰ Az amerikaiak álláspontját hasonló kérdésekben kitűnően érzékelteti John Randolph (1773–1833) Szenátusban elmondott beszéde is. Randolph véleménye szerint ugyanis: „milliókat a védelemre, de egy centet sem sarcra”.⁵¹

A „tunéziai zsarnok képviselője”, ahogyan Janson munkájában Mellimellit nevezte,⁵² az amerikai politikusok álláspontját nem volt hajlandó elfogadni, és ragaszkodott követeléseihöz. A tárgyalások holtpontra jutottak, és a bej megbízottja április 6-i levelében kijelentette, hogy kész hazatérni Tuniszba, amint az lehetséges lesz számára.⁵³ Ezzel kezdetét vette az amerikai kormány közel egyéves bizonytalansága a tunéziai ügyek alakulásával kapcsolatban.

Mellimelli körútja a keleti parton és a „Franklin-probléma”

Washington egészen május végéig vendégül látta Mellimellit és kíséretét.⁵⁴ Ezt követően körutat szerveztek a tunéziai diplomatának végig a keleti parton, aminek nem titkolt célja az volt, hogy meggyőzzék őt az ország nagyságáról és erejéről.⁵⁵ A külügyminiszter ennek megfelelően körlevelet küldött a jelentősebb városok polgármestereinek, hogy azok fel tudjanak készülni a tunéziaiak fogadására: „Uram! Úgy gondoljuk, helyénvaló, hogy a tuniszi miniszternek, mielőtt elhagyja az Egyesült Államokat, lehetőséget biztosítsunk arra, hogy megnézhesse nagyobb városainkat és országunk legnépesebb részeit, mivel inkább az gyanítható, hogy az erőnket illetően téves benyomás alakult ki a fejében.”⁵⁶

Mellimelli valószínűleg megértette a számára szervezett utazás célját, és ennek megfelelően nem is sietett elhagyni az Egyesült Államokat. Madison Cathcartot kérte fel, hogy kísérelje el a követet, és legyen mindenben a segítségére a körút során. Az első állomás május 25-én Baltimore,⁵⁷ majd ezt követően az Egyesült Államok legnépesebb városa, Philadelphia (június 1.) volt.⁵⁸ Az utóbbi városban a követ csak rövid ideig tartózkodott, és rögtön

---

⁵⁰ Lowrie, Walter – Clarke, Matthew St. Clair (eds.): *American State Papers, Class I: Documents, Legislative and Executive, of Congress of the United States: Foreign Relations, 1789–1828*. 6 vols., Washington, 1832–1859. II. 799. 1806. április 14.; Thomas Jefferson elnöki üzenete a Tunisszal való nézeteltérésre vonatkozóan, 1806. április 18. *Naval Documents*, VI. 418.; Plumer: *Memorandum*, 487.; Paullin: *Diplomatic Negotiations*, 106.; Allen: *Our Navy and the Barbary Corsairs*, 271–272.

⁵¹ *Northern Post*, 1806. május 1. A „milliókat a védelemre, de egy centet sem sarcra” vélemény nagymértékben meghatározta az amerikai külpolitikai gondolkodást a Napóleoni háborúk idején. Robert Goodloe Harpernek (1765–1825) tulajdonítható a fenti kijelentés, mely az ún. „XYZ-ügy” kapcsán hangzott el.

⁵² Janson: *Stranger in America*, 215.

⁵³ Mellimelli levele a külügyminiszternek [James Madison], 1806. április 7. *Naval Documents*, VI. 414.

⁵⁴ *Universal Gazette*, 1806. május 29.; *Newbury Herald*, 1806. június 3.

⁵⁵ Plumer: *Memorandum*, 344.; Wheelan: *Jefferson's War*, 219.

⁵⁶ Körlevél a külügyminisztertől [James Madison] a tunéziai követ útjára vonatkozóan, 1806. május 19. *Naval Documents*, VI. 428.

⁵⁷ *Newbury Herald*, 1806. június 3.

⁵⁸ *New-York Gazette*, 1806. június 13.

tovább indult New Yorkba, ahol szintén csak néhány napig maradt.⁵⁹ Mellimelli New York-i tartózkodása alkalmával derült ki, hogy kíséretének néhány tagja, Mohamed Su, Szulejmán és Musztafa megtagadta, hogy tovább kövesse őt, és visszatérjen vele Tuniszba. A kíséret tagjai úgy gondolták, inkább Amerikában maradnak, ahol minden tekintetben jobb életük van, mint otthon.⁶⁰

Amíg a muszlim diplomata a jelentősebb városokat látogatta, az amerikai kormány folytatta a neki és a tuniszi bejnek szánt ajándékok összegyűjtését – viszonzva a bej által küldött ajándékokat. Simon Theus például már március 15-én jelentette Madisonnak, hogy Charlestonban megvásárolta a bejnek szánt rizst.⁶¹ Továbbá igen értékes ajándék volt a bej számára megvett három poligráf, azaz sokszorosító készülék is (600 dollár). A Charles W. Peale-től (1741–1827) beszerzett poligráfok ezüsttel voltak kirakva, és szöveggel bélelt diófadobozokban voltak elhelyezve.⁶² Emellett a bejnek, a sahibtappának (magas rangú tuniszi hivatalnok), a diplomatának és kíséretének szánt ajándékok, a követség amerikai tartózkodása alatt kifizetett illetmény és az egyéb költségek (például hintó bérlése) összegét 10 000 dollárban határozták meg. Cathcart jelentéséből tudjuk, hogy ez az összeg azonban nem fedezte a kiadásokat, és 3000 dollár ráfizetés keletkezett.⁶³ Az ajándékok végső összetételéről Charles D. Coxe tengerészgyalogos, aki mint *chargé d'affaires* volt jelen 1806 végén Tuniszban, leveléből értesülhetünk. Eszerint a tuniszi kikötőbe érkező hajó rakománya többek között „kávé, kosenil [bíbortetű], porcelán, csokoládé, bútor, gyömbér, börszőnyfa [kékfa], rum, fűszerpaprika, poligráf stb.” volt.⁶⁴

Mellimelli a körút utolsó állomását, Bostont július elején érte el.⁶⁵ A tunéziai megbízottat washingtoni tartózkodásához hasonlóan szintén meghívták bálozni.⁶⁶ Ezt megelőzően pedig július 4-t is ebben a városban „ünnepelte”. Ezen a napon az *Olive Branch* újság értesülése szerint pohárköszöntőjében az amerikai nép iránti megbecsülését fejezte ki. Mellimelli szerint ugyanis „minden külföldi megbízott hasonlóképpen lenyűgözve térhessen haza országába az amerikai vendégszeretettel kapcsolatban, mint én, aki örökké jó szívvel fogok emlékezni arra”.⁶⁷

Cathcart a köszöntő ellenére már nagyon várta a tunéziai követ hazahajózását, hiszen Mellimelli igényei számára terhet jelentettek. Mellimellinek azonban kifogása volt az erre a célra kijelölt hajóval, a *Franklin* briggel kapcsolatban.⁶⁸ Többek között ezt a hajót jelölték ki az amerikaiak kárptásként az elfogott tuniszi hajók ellenében. A tunéziai diplomata azonban nem kívánt ezen a vitorlásan hazautazni. A hajóval kapcsolatos kifogását Jeffersonnak július 26-án írt levelében is kifejtette. Érvelése szerint a nevezett hajó 1803-ban

⁵⁹ *A Commercial Advertiser* állítása szerint Mellimelli június 20-án érkezett a városba. *Commercial Advertiser*, 1806. június 21.

⁶⁰ Macleod: *Mellimelli*, id. mű; Irwin: *Diplomatic Relations*, 165.; Marr: *Cultural Roots*, 66.

⁶¹ Theus levele a külügyminiszternek [James Madison], 1806. március 15. *Naval Documents*, VI. 389.

⁶² Charles W. Peale számlakivonata az Egyesült Államoknak a tuniszi bejnek szánt ajándékokról, 1806. április 4. *Naval Documents*, VI. 413.

⁶³ Cathcart levele a külügyminiszternek [James Madison], 1806. július 1. *Naval Documents*, VI. 448.

⁶⁴ Coxe levele John H. Dentnek, 1807. január 5. *Naval Documents*, VI. 497–498.

⁶⁵ Irwin: *Diplomatic Relations*, 165. Idézi *Repertory*, 1806. július 2.; *Salem Register*, 1806. július 3.; *Northern Post*, 1806. július 10.

⁶⁶ Mellimelli július 14-én részt vett a Mr. Labotierre által rendezett bálon, ahol többek között török táncokat is bemutattak. *Columbian Centinel*, 1806. július 12.

⁶⁷ *Olive Branch*, 1806. július 23.

⁶⁸ *Otsego Herald*, 1806. augusztus 28.

már volt tuniszi tulajdonban mint zsákmányolt hajó. Nem sokkal ezt követően azonban a bej parancsára eladták Triesztben.⁶⁹ „Uram! A *Franklin* brigge tegnap megérkezett ide, és nagy aggodalommal úgy vettem észre, hogy az egy zsákmányolt hajó, amelyet egy tripoliszi hadihajó fogott és adott el Tuniszban 1803-ban. Ezt a hajót kétszer használtam szállításra, és ezt követően Tuniszból Triesztbe küldtem, ahol azt eladták a tuniszi basa kifejezett utasítására. Következésképpen nem tudom elfogadni azt azoknak a hajóknak a helyettesítőjeként, amelyeket Tripoli előtt fogtak el. [...] Azt kérem, hogy vagy utasítsa Mr. Cathcartot, hogy béreljen nekem egy kis hajót, amely elszállít engem Tuniszba, vagy engedje meg nekem, hogy béreljek egyet magamnak...”⁷⁰

Mellimelli kifogása közel sem volt jelentéktelen, mint ahogy azt Charles Paullin monográfiájában állította.⁷¹ A tuniszi bej képviselőjének kitűnő diplomáciai felkészültségét és emlékezetét mutatja a „*Franklin*-eset”. Mellimelli tisztán emlékezett egy négy évvel korábbi eseményre. Az amerikai politikusok részéről finoman szólva is óriási baklövés volt, hogy éppen azt a hajót akarták ajándékképpen Tuniszba küldeni, amely a bejnek egyszer már nem kellett. Még Cathcartnak is, aki olyannyira várta már Mellimelli hazautazását, tisztában kellett volna lennie a hajó előtörténetével. A konzult ugyanis 1802-ben értesítették arról, hogy a *Franklin* brigget a tripolisziak elfogták, és ezt követően eladták a tuniszi bejnek.⁷²

A követ kifogása és kérése így véleményünk szerint jogos volt. Az amerikaiak is felismerték ezt, és egy másik hajót, a *Two Brotherst* jelölték ki, hogy szállítsa a diplomatát és a bejnek szánt ajándékokat Tuniszba.⁷³ A hajóra történő átrakodás augusztus 20-án fejeződött be,⁷⁴ szeptember 17-én ki is hajózott Bostonból, és elindult Tunisz felé.⁷⁵

Mellimelli visszatérése Tuniszba

Mellimeli úgy hagyta el az Egyesült Államokat, hogy annak politikai vezetése nem volt biztos abban, sikerült-e rendezni a két állam közötti nézeteltéréseket.⁷⁶ A haditengerészeti miniszter szeptember 4-ei levelében például felhívta az amerikai földköz-tengeri flotta főparancsnokának, Hugh G. Campbellnek (flotta parancsnok 1806. május és 1807. december között) a figyelmét arra, hogy a tunéziai követ bejnek tett jelentése esetleg Hammúda részéről hadüzenetet válthat ki. A miniszter ezért azt javasolta a parancsnoknak, álljon harc-

⁶⁹ A *Franklin* brigget 1795-ben építették Philadelphiában. A hajót a Tripoli elleni háború idején, 1802-ben a muszlimok elfogták, és ezt követően eladták a tuniszi bejnek. A bej nem sokkal ezt követően ismételen eladta a *Franklint*. 1805 áprilisában vásárolta vissza James Barron Triesztben. *Dictionary of American Naval Fighting Ships – „Franklin”* <http://www.history.navy.mil/danfs/f4/franklin-ii.htm>, a hozzáférés ideje: 2013. november; Irwin: *Diplomatic Relations*, 165–166. A hajó visszavásárlásáról: Thomas Robinson levele a haditengerészeti miniszternek [Robert Smith], 1805. április 23. *Naval Documents*, V. 531–532.

⁷⁰ Mellimelli levele Jeffersonnak, 1806. július 26. *Naval Documents*, VI. 462–463.

⁷¹ Paullin: *Diplomatic Negotiations*, 106.

⁷² Andrew Morris levele Cathcartnak, 1802. július 22. *Naval Documents*, II. 176–179.

⁷³ Menlevél az amerikai *Two Brothers* briggnak, hogy hazaszállítsa a tunéziai nagykövetet Tuniszba, 1806. augusztus 5. *Naval Documents*, VI. 471.; Irwin: *Diplomatic Relations*, 166.

⁷⁴ Cathcart levele a haditengerészeti miniszternek [Robert Smith], 1806. augusztus 20. *Naval Documents*, VI. 475–476.

⁷⁵ *Boston Commercial Gazette*, 1806. szeptember 18.; *American Citizen*, 1806. szeptember 24.; Paullin: *Diplomatic Negotiations*, 106.; Marr: *Cultural Roots*, 66–67.

⁷⁶ *American State Papers, Foreign Relations*, II. 799. 1806. április 14.; Allen: *Our Navy and the Barbary Corsairs*, 272.

készültségben, és figyelje a tunéziai flotta minden mozdulatát.⁷⁷ A bizonytalan helyzettel az amerikai újságok is tisztában voltak. A *National Intelligencer*, hivatkozva Hugh G. Campell cádizi amerikai konzulnak írt 1806. decemberi levelére, 1807. március 23-án azt írta, hogy „a tuniszi nagykövet 3-án úgy hajózott el innen [Gibraltár, 1806. december 3], hogy nem a legjobb a véleménye kormányunkról, ami előidézheti azt, hogy a bej ellenséges módon járjon el irányunkban...”⁷⁸

Hammúda bej azonban az amerikaiak helyett számára fontosabb ellenséggel, az Algíri Kormányzósággal kívánta felvenni a harcot. Algír és Tunisz kapcsolata közel sem volt felhőtlen a 18. században. 1756-ban például algíri csapatok elfoglalták a kormányzóság jelentős területét. A Tuniszi Kormányzóság teljes, Algír által történő megszállásának fenyegetése, Asma Moalla tunéziai történész szavaival élve, mindig Damoklész kardjaként lógott a levegőben.⁷⁹

Az Algír elleni háború előkészületeinek idején,⁸⁰ december 17-én a *Two Brothers* megérkezett Tuniszba. További kéthónapos amerikai bizonytalanságot követően Hammúda levelet írt Jeffersonnak 1807. február 27-én, melyben köszönetét fejezte ki az amerikaiak követe irányába tanúsított kedveségéért, és biztosította az amerikai elnököt a béke fenntartásáról a két állam között: „Nagykövetem, Szulejmán Mellimelli, aki biztonságban megérkezett ide az 1806-os év decemberének közepén, hazatérve az ön boldog és virágzó államaiából, hűségesen átadta nekem az általam mindig szívesen és készségesen fogadott június 20-ai levelét, melyet igyekezetére és szorgalmára bízta [...] Korábbi szerződésünk legyen betartandó törvény azért, hogy az államaink között lévő kereskedelem és párbeszéd virágozzon, és minden kapcsolatunk a teljes és tökéletes kölcsönösség elvén alapuljon...”⁸¹

Összegzés

Szidi Szulejmán Mellimelli tunéziai diplomata 1805–1806-os amerikai tevékenysége egyike volt a legszínesebb követségnek az Egyesült Államok történetében. A követség során először találkozott hivatalos formában a muszlim világ az amerikai értékekkel. Nemcsak az amerikai lakosokat, hanem az amerikai politikusokat is váratlanul érte ez a helyzet.

Az amerikai kormány Mellimelli minden személyes kívánságát igyekezett teljesíteni, hogy ezáltal megnyerjék a megbízott szimpátiáját, és kedvezően alakítsák a diplomáciai tárgyalásokat. A Jefferson-adminisztráció elismerte, hogy az 1805-ben elfogott tunéziai hajók után kártérítés jár Tunisznak, azonban azt semmilyen formában sem volt hajlandó el-

⁷⁷ A haditengerészeti miniszter [Robert Smith] levele Campbellnek, 1806. szeptember 4. *Naval Documents*, VI. 479. 1805–1806 között több hajó visszatért Amerikába és csak a *Hornet* brigg érkezett a Földközi-tengerre 1806. május 26-án. Dent levele a haditengerészeti miniszternek [Robert Smith], 1806. május 26. *Naval Documents*, VI. 434. Campbell meglehetősen nehéz helyzetben volt, mivel parancsnoksága alatt ekkor csak három hajó (*Constitution*, *Hornet*, *Enterprise/Enterprise*) állt. Allen: *Our Navy and the Barbary Corsairs*, 272.

⁷⁸ *National Intelligencer*, 1807. március 23.

⁷⁹ Moalla: *Regency of Tunis*, 55.

⁸⁰ Az 1807-es tuniszi–algíri háborút kezdetben a tunéziaiak kudarcai jellemezték. Az algériai Constantine melletti csata például a tunéziaiak vereségével ért véget. A következő támadás már több sikerrel járt. Juszuf Sahib at-Tábi vezetésével a tunéziaiak győzelmet arattak Salatánál július 13-án. Moalla: *Regency of Tunis*, 56–57.; Abun Nasr, Jamil: *A History of the Maghrib*. Cambridge, 1971. 185–185.

⁸¹ Hammúda levele Jeffersonnak, 1807. február 27. *Naval Documents*, VI. 508. A *National Intelligencer* májusi számában is a nézeteltérés rendeződéséről számolt be. *National Intelligencer*, 1807. május 27.

fogadni, hogy bármilyen sarcot – például tengerészeti eszközök küldése formájában – fizessen a Tuniszi Kormányzóságnak.

Miközben a tunéziai követ az amerikai városok, Norfolk, Washington, Baltimore, Philadelphia, New York és Boston vendégszeretét élvezte, az amerikai kormánynak komoly kétségei voltak arra vonatkozóan, hogy sikerül-e a nézeteltéréseket rendezni Tunisszal, vagy háború tör ki a két állam között.

Hammúdának és a Tuniszi Kormányzóságnak azonban nem állt érdekében háborút kezdeni az Egyesült Államokkal. A bej ugyanis a Tuniszt a 18–19. században szinte állandóan fenyegető Algíri Kormányzósággal vette fel a harcot. Az amerikai hivatalnokok a Földközi-tengeren, például James Dodge, tisztában voltak a bej békés szándékaival. Ezzel szemben az amerikai politikusok a tengerentúlon, mint például Thomas Jefferson vagy Robert Smith, komolyan tartottak egy tuniszi hadüzenettől. Ez mindenekelőtt Mellimelli tevékenységének volt köszönhető.

ZSOLT PALOTÁS

The activity of Sidi Soliman Mellimelli in the United States, 1805–1806

On September 5, 1805 the *Congress* frigate on board with Sidi Soliman Mellimelli, who was the representative of Hammuda, Tunisian Pasha Bey, sailed off Tunis and went to North America. The Muslim ambassador was commissioned to find a diplomatic solution to the misunderstanding (the US Navy captured three Tunisian vessels) that emerged between the Regency of Tunis and the United States of America in the summer of 1805.

Mellimelli was the first Muslim envoy to negotiate in the United States, between November 4, 1805 and September 17, 1806. The American government satisfied every personal demands of Mellimelli so as to gain the sympathy of the ambassador. Furthermore, the Jefferson administration acknowledged that Tunisia should be compensated for the captured vessels. However, the administration refused to accept to pay any kind of tribute to the Regency of Tunis.

While the Tunisian envoy was enjoying the hospitality of the American cities (Norfolk, Washington, Baltimore, Philadelphia, New York and Boston), the American government had serious doubts about whether the differences would be arranged or a war would break out between the two nations. According to the primary sources, Mellimelli was able to keep the American leadership in uncertainty for more than a year as to whether the misunderstanding would be settled in a diplomatic way or a war would evolve between the two nations.